

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра

Охорона праці та навколишнього середовища
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

(ініціали та прізвище)

(підпис)

« ____ » _____ 20 ____ року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань _____ 26 – Цивільна безпека _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 263 – Цивільна безпека _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ 263-01 – Охорона праці _____
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни _____ професійна підготовка (обов'язкова) _____
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка
(обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна _____
(денна/заочна)

Харків – 2019 рік

Обсяг дисципліни: 4 кредити ECTS 120 годин.

Лекцій: 32 годин.

Практичних занять: 16 годин.

Форма контролю: залік.

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»: 1 семестр.

Мова викладання: українська.

Мета курсу – полягає у формуванні у майбутніх фахівців правових знань щодо стану проблем охорони праці, складових і функціонування управління охороною праці та шляхів правового регулювання методів та засобів забезпечення безпеки праці згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

Компетентності:

Загальні компетенції (ЗК):

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1);

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 3).

Спеціальні (фахові, предметні) компетенції (ПК):

– усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці (ПК 1);

– здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій (ПК 2).

Результати навчання з дисципліни «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці»:

– аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій (РН 3);

– застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності (РН 4).

Теми що розглядаються

Змістовий модуль № 1 ПРАЦЕОХОРОННА ПОЛІТИКА ТА ОХОРОНА ПРАЦІ ПРИ ПРИЙОМІ НА РОБОТУ ТА ПІДЧАС РОБОТИ

Тема 1. ТРУДОВЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.
СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА

Питання:

1. Трудове право як галузь трудових відносин
2. Поняття основних принципів трудового права України
3. Суб'єкти трудового права

Тема 2. КОЛЕКТИВНІ ДОГОВОРИ ТА УГОДИ. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР

Питання:

1. Поняття колективного договору. Порядок укладення колективного договору
2. Зміст колективного договору
3. Контроль за виконанням колективного договору і види відповідальності за невиконання його зобов'язань
4. Трудовий договір. Укладання трудового договору
5. Розірвання трудового договору

Тема 3. РОБОЧИЙ ЧАС І ЧАС ВІДПОЧИНКУ. ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ПРАЦІВНИКІВ

Питання:

1. Робочий час. Оплата праці в умовах неповного робочого часу
2. Надурочні роботи
3. Час відпочинку
4. Види відпусток. Щорічні відпустки та черговість їх надання
5. Охорона праці жінок
6. Охорона праці неповнолітніх
7. Охорона праці осіб з інвалідністю та громадян похилого віку

Тема 4. ДИСЦИПЛІНА ПРАЦІ ТА ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання:

1. Трудова дисципліна та поняття внутрішнього трудового розпорядку як основи організації праці
2. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку
3. Заходи заохочення за сумлінне виконання трудових обов'язків
4. Заходи стягнення за порушення трудових обов'язків і порядок їх застосування
5. Юридична відповідальність за порушення трудових обов'язків. Поняття дисциплінарного проступку

Тема 5. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Питання:

1. Матеріальна відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону праці
2. Позовна давність

Тема 6. ВІДШКОДУВАННЯ ГРОМАДЯНАМ, ПІДПРИЄМСТВАМ І ДЕРЖАВІ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ПОРУШЕННЯМИ ВИМОГ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Питання:

1. Відповідальність за заподіяну шкоду особам або організаціям відповідно до вимог цивільного кодексу (ЦК)
2. Способи відшкодування шкоди
3. Адміністративна відповідальність. Види стягнень
4. Адміністративні правопорушення в галузі законодавства про працю і охорону праці
5. Адміністративні правопорушення в промисловості
6. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки

Змістовий модуль № 2 ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ТА ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДУ В СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 7. ПОРЯДОК І СТРОКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Питання:

1. Ведення справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони праці та пожежної безпеки
2. Проведення в справах про адміністративні правопорушення
3. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності та права особи, що притягається до адміністративної відповідальності
4. Порядок оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення

Тема 8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА КОЛЕКТИВНІ ТРУДОВІ СПОРИ І ПОРЯДОК ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Питання:

1. Повноваження комісій по трудових спорах
2. Вирішення трудових спорів судовими інстанціями
3. Переведення на іншу роботу

Тема 9. ГАРАНТІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ОХОРОНУ ПРАЦІ. ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Питання:

1. Законодавчі акти з охорони праці
2. Закон України “Про охорону праці” та державна політика в галузі охорони праці
3. Політика підприємства з питань охорони праці

Тема 10. НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ ТА ОХОРОНУ ПРАЦІ

Питання:

1. Поняття та основні види нагляду і контролю
2. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та охорону праці

3. Громадський контроль у сфері охорони праці

Тема 11. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ ТА ОХОРОНУ ПРАЦІ

Питання:

1. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про працю
2. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці
3. Кримінальна відповідальність за порушення правил пожежної безпеки

Тема 12. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання:

1. Основні положення закону України “Про запобігання корупції”
2. Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції
3. Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб
4. Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень
5. Злочини у сфері службової діяльності, що пов’язані з наданням публічних послуг

Форма та методи навчання

Метод навчання – досить складне, багато якісне багатовимірне педагогічне явище, в якому знаходять відображення об’єктивні закономірності, принципи, цілі, зміст і форми навчання. Цей зв’язок з іншими дидактичними категоріями взаємо-зворотній: принципи, цілі, зміст і форми навчання визначають метод, але вони не можуть бути реалізовані без нього, без урахування можливостей їх практичної реалізації. Науковці поділяють методи навчання на словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо). При вивченні дисципліни використовуються проблемний підхід у лекції та пояснювально-ілюстративний метод. Проблемною є така лекція, що містить у собі проблемні, дискусійні твердження, варіанти вирішення яких досягаються обов’язковим обговоренням їх між усіма присутніми. Цьому передують монолог викладача, в якому він вводить слухачів у проблему, вказує на можливі підходи до її аналізу на матеріалі співставлення різних факторів та теорій і знайомить з деякими умовами та прецедентами її розв’язання, створюючи тим самим ґрунт для проблематизації зовнішнього діалогу. При пояснювально-ілюстративному методі, студенти, що навчаються одержують знання на лекції, з учбової або методичної літератури. Сприймаючи і осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. У вузі даний метод знаходить найширше застосування для передачі великого масиву інформації. Це дозволяє студентам застосовувати усі форми освоєння матеріалу, що підвищує ефективність роботи у аудиторії. Лекції викладаються державною мовою. Лектор застосовує на заняттях інформацію та ресурси, що розміщено

у Інтернеті на сайті кафедри, де студент може знайти відповідь на багато запитань, у тому числі: лекції, методичні вказівки, тести та інше.

Методи контролю

Контроль складової робочої програми проводиться:

- практичні заняття – захист виконаного завдання;
- відповіді на тестові питання, що складені за лекційним матеріалом, практичними заняттями, самостійною роботою.

Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі семестрового заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою і у терміни, що встановлені навчальним планом.

Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 1 – Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	100
7,5	7,5	10	7,5	7,5	10	7,5	7,5	7,5	10	7,5	10	

T1, T2, ... – номери тем змістових модулів.

Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів:

Аудиторні заняття (40%): Л (26,7%) – форма контролю – тестування;

ПЗ (13,3%) – звіти, щодо виконання робіт;

Поза аудиторні роботи студента (60%): СРС (РЕ, тільки з індивідуальними завданнями, 2 теми (2 змістовних модулів).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Текст лекцій із дисципліни «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 263 «Цивільна безпека» / Є.О. Семенов, В.Ф. Райко, О. І. Ільїнська – Харків : НТУ «ХП», 2019. – 208 с.
2. Практикум «Управління і соціально-економічні основи охорони праці» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напрям підготовки 263 «Цивільна безпека» : навчальний посібник / В. Ф. Райко, Є. О. Семенов, О. Г. Янчик, О. І. Ільїнська. — НТУ «ХП»; Харків : Планета-Принт, 2019. – 240 с.
3. Правові основи працезахоронної політики України : навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. М. Москалева, С. Л. Кусковець, В. В. Зацарний – Рівне : НУВГП, 2011. – 310 с.
4. Правові основи працезахоронної політики та охорони праці : навч. посіб. / В. Д. Губенко, Б. М. Коржик, В. П. Андрійченко, Н. А. Губенко; за ред. Б. М. Коржика. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 174 с.
5. Правові основи працезахоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / О. О. Островерх, Г. О. Барабаш, Т. О. Луценко, С. В. Білан – Харків : НУЦЗУ, 2014. – 173 с.
6. Грузінова Л. П., Трудове право України : навч. посіб. / Л. П. Грузінова, В. Г. Короткій в 2 т. – Київ : МАУП, 2003. Т. 1. – 128 с.
7. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141.
8. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 15.10.2018).

Допоміжна література

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. Дата оновлення: 31.12.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 02.03.2019).
10. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 536.
11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Видання кафедри «Охорони праці та навколишнього середовища» НТУ «ХП» – Доступ до ресурсу: <http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/>

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3 – Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Соціально-економічні основи охорони праці
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	Організація наглядової діяльності та аудит в галузі охорони праці
Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань	Випускні дипломні роботи бакалаврів

Провідний лектор: _____ доц., доц. Євгеній СЕМЕНОВ

(посада, звання, ПІБ)

(підпис)